

MAJ 2025

„Monitor ASEAN” omawia i komentuje najważniejsze wydarzenia związane z aktualną sytuacją polityczną, gospodarczą i społeczną w państwach Stowarzyszenie Narodów Azji Południowo-Wschodniej, ze szczególnym naciskiem na działania Chin w regionie.

DR MATEUSZ CHATYS

OŚRODEK SPRAW AZJATYCKICH
UNIwersytet Łódzki

MONITOR ASEAN

MAJ 2025

46. SZCZYT ASEAN W MALEZJI

W Kuala Lumpur odbył się kolejny szczyt ASEAN oraz seria powiązanych spotkań, podczas których omówione zostały kwestie dotyczące sytuacji wewnętrznej w Birmie, akcesji Timoru Wschodniego oraz negocjacji nad Kodeksem Postępowania na Morzu Południowochińskim. Tajlandia podniosła rangę stosunków dwustronnych z Wietnamem do kompleksowego partnerstwa strategicznego oraz z Indonezją do partnerstwa strategicznego. Na uwagę zasługuje wizyta prezydenta Francji w regionie, podczas której odwiedził Wietnam, Indonezję i Singapur, gdzie wygłosił przemówienie podczas 22. Dialogu Shangri-La. Wśród gości tego wydarzenia znalazł się także Sekretarz Obrony USA, ale po raz pierwszy od 2019 r. w konferencji nie wziął udziału minister obrony Chin.

I. STOSUNKI WEWNĄTRZ ASEAN

1 maja: birmańska junta nie przedłużyła rozejmu wprowadzonego po trzęsieniu ziemi. Wojskowy rząd nie podjął decyzji o przedłużeniu okresu wstrzymania ognia, który zakończył się o północy 30 kwietnia. Rozejm wprowadzono drugiego kwietnia w celu ułatwienia pomocy humanitarnej dla poszkodowanych w wyniku trzęsienia ziemi o magnitudzie 7,7 w skali Richtera, do którego doszło 28 marca. Niemniej jednak według brytyjskiego Centrum Odporności Informacyjnej (Centre for Information Resilience) junta przeprowadziła w tym czasie 65 ataków powietrznych, również na obszarach najbardziej zniszczonych przez trzęsienie ziemi. Według stowarzyszeń Czerwonego Krzyża i Czerwonego Półksiężyca odbudowa zniszczeń potrwa co najmniej dwa lata.

2 maja: malezyjskie siły zbrojne przeprowadziły ćwiczenia Thunderstorm. W ćwiczeniach wzięły udział 21. Grupa Sił Specjalnych Malezji i siły zbrojne z prowincji Johor. Działania były prowadzone w regionach Pengerang, Tanjung Pengelih, Teluk Ramunia, Desaru. W ramach przeprowadzonych operacji zaangażowano pojazdy taktyczne i śmigłowce, a także przeprowadzono ćwiczenia z wykorzystaniem materiałów wybuchowych. Głównym celem manewrów jest zapewnienie gotowości bojowej na wypadek zagrożeń terrorystycznych.

3 maja: Partia Akcji Ludowej wygrała wybory parlamentarne w Singapurze.

Partia Akcji Ludowej (People's Action Party, PAP), która rządzi w Singapurze od czasu ogłoszenia przez ten kraj niepodległości odniosła kolejne zwycięstwo w wyborach parlamentarnych. Ugrupowanie zdobyło 65,57% głosów, poprawiając swój wynik z 2020 r. o 4 punkty procentowe. PAP zwyciężyła w większości okręgów wyborczych, co zagwarantowało zdobycie 87 z 97 miejsc w parlamencie. Sukces wyborczy PAP jest osobistym sukcesem lidera tego ugrupowania i jednocześnie premiera Lawrence Wonga, który niespełna rok temu objął stanowisko szefa rządu.

6 maja: birmańska junta ogłosiła wprowadzenie nowego zawieszenia broni.

Kilka dni po wygaśnięciu ostatniego rozejmu, wojskowy rząd podjął decyzję o wprowadzeniu kolejnego zawieszenia broni w celu kontynuowania procesu odbudowy obszarów zniszczonych przez trzęsienie ziemi, do którego doszło pod koniec marca bieżącego roku. Warto jednak zaznaczyć, że mimo obowiązującego wcześniej rozejmu junta miała prowadzić działania wojskowe. Według informacji Rządu Jedności Narodowej (National Unity Government, NUG) w okresie od 28 marca do 4 maja przeprowadzono 282 ataki powietrzne, w których zginęło 276 osób a 456 zostało rannych.

9 maja: Singapur podpisał umowę na zakup dwóch nowych okrętów podwodnych.

Podczas tegorocznej edycji wystawy IMDEX (International Maritime Defence Exhibition) potwierdzono podpisanie umowy na zakup przez Singapur dwóch okrętów podwodnych typu 218SG od niemieckiej firmy ThyssenKrupp Marine Systems (TKMS). Ministerstwo obrony Singapuru zamówiło wcześniej już cztery tego rodzaju łodzie podwodne z czego dwie z nich zostały przekazane we wrześniu 2024 r., a kolejne dwie będą oddane do użytku w 2028 r. Dostawa dwóch najnowszych łodzi jest zaplanowana na 2034 r. Oprócz tego podpisano umowę z singapurską firmą ST Engineering w sprawie zakupu bezzałogowego systemu przeciwninowego, składającego się z bezzałogowych statków nawodnych (unmanned surface vessels, USV), autonomicznych statków podwodnych (autonomous underwater vessels AUV) i centrum dowodzenia i kontroli. Cały sprzęt będzie wyposażony w sztuczną inteligencję, umożliwiającą analizę danych w czasie rzeczywistym.

9 maja: tajski sąd nie udzielił byłemu premierowi zgody na opuszczenie kraju w celu przeprowadzenia rozmów handlowych.

Sąd w Tajlandii odrzucił wniosek Thaksina Shinawatry w sprawie podróży do Kataru, gdzie miało dojść do spotkania z zespołem do spraw ekonomicznych prezydenta USA Donalda Trumpa. Były premier argumentował, że udział w spotkaniu dałby możliwość omówienia amerykańskiej polityki celnej wobec Tajlandii. Sąd powołał się na niewystarczające uzasadnienie celu podróży, ponieważ przedstawione

zaproszenie do udziału w kolacji było imienne i miało charakter prywatny. Ponadto we wniosku nie przedstawiono szczegółowego planu podróży.

9 maja: Indonezja będzie stopniowo ograniczać import paliwa z Singapuru na rzecz Stanów Zjednoczonych. Minister energii i zasobów mineralnych Bahlil Lahadalia zapowiedział plan importu większej ilości paliwa ze Stanów Zjednoczonych i Bliskiego Wschodu w celu ograniczenia cen na krajowym rynku. Nawet 60% dotychczasowego importu z Singapuru może zostać zastąpione przez inne państwa. Zwiększenie importu paliwa i ropy naftowej o 10 mld USD z USA jest jednocześnie jednym z elementów obniżenia amerykańskiego deficytu handlowego. Obecnie tylko 4% importowanej ropy naftowej pochodzi ze Stanów Zjednoczonych.

11 maja: Wietnam i Rosja zamierzają wzmocnić strategiczne relacje. Podczas wizyty w Moskwie Sekretarz Generalny Komunistycznej Partii Wietnamu (KPW) To Lam spotkał się z Władimirem Putinem przy okazji obchodów Dnia Zwycięstwa i 80. rocznicy zakończenia II wojny światowej na Placu Czerwonym. Liderzy obu państw podkreślili rozwój relacji dwustronnych w ramach kompleksowego partnerstwa strategicznego ustanowionego w 2012 r., szczególnie w obszarach dotyczących gospodarki, handlu, energetyki, edukacji, zaawansowanych technologii i innowacji. Oba państwa zobowiązały się do pogłębienia współpracy z zakresu energetyki jądrowej, biotechnologii, przemysłu półprzewodników oraz infrastruktury cyfrowej. To Lam wezwał Rosję do wsparcia wietnamskich naukowców w badaniach związanych z energetyką jądrową. Obie strony zgodziły się na rozpoczęcie negocjacji w sprawie podpisania umowy na budowę elektrowni jądrowych w Wietnamie. Pierwsza tego rodzaju elektrownia ma być zbudowana w okresie 2030-2035. Oprócz tego Hanoi liczy na pogłębienie współpracy nad lekami i szczepionkami w ramach nowego ośrodka badawczego, skupiającego się na lekach przeciwnowotworowych. Sekretarz Generalny KPW zaproponował stronie rosyjskiej wprowadzenie ułatwień wizowych dla obywateli Wietnamu, na przykład poprzez zwiększenie liczby wydawanych wiz elektronicznych zwłaszcza w przypadku krótkoterminowych wizyt biznesowych, co ma na celu wzmocnienie interakcji międzyludzkich. W obszarze obrony i bezpieczeństwa obie strony zgodziły się na zacieśnienie współpracy z zakresu technologii wojskowych, cyberbezpieczeństwa i zwalczania przestępczości.

13 maja: Organizacja Międzynarodowego Lotnictwa Cywilnego (ICAO) wydała decyzję w sprawie zestrzelenia malezyjskiego samolotu nad Ukrainą w 2014 r. Według wyspecjalizowanej organizacji ONZ, odpowiedzialność za zestrzelenie samolotu pasażerskiego lecącego z Amsterdamu do Kuala Lumpur ponosi Rosja. W wyniku tego zdarzenia zginęło 298 osób, czyli wszyscy pasażerowie oraz członkowie załogi samolotu MH17

Malaysia Airlines. Postępowanie w tej sprawie wszczęto w 2022 r. na wniosek Australii i Holandii. Oba państwa oczekują od ICAO, że wymusi na Rosji rozpoczęcie negocjacji w sprawie reparacji.

13 maja: wybory uzupełniające na Filipinach osłabiły wpływy prezydenta w Senacie. W wyborach z 12 maja wzięło udział ponad 68 mln osób, aby wybrać około 18 tys. urzędników w całym kraju, począwszy od 12 z 24 senatorów i 316 członków Izby Reprezentantów, a skończywszy na tysiącach lokalnych stanowisk, takich jak burmistrz i gubernator. Według wstępnych wyników z sojuszu wyborczego utworzonego przez Ferdinanda Marcosa Jr. (Sojusz na rzecz Nowych Filipin) tylko sześć osób dostało się do Senatu, czyli o trzy osoby mniej niż wskazywały na to przedwyborcze sondaże. Z kolei spośród sojuszników wiceprezydent Sary Duterte udało się zdobyć pięć mandatów. Warto przy tym zaznaczyć, że największą liczbę głosów, spośród kandydatów ubiegających się o stanowisko senatora, otrzymał Bong Go, czyli wieloletni asystent jego ojca, Rodrigo Duterte. Do Senatu dostała się także Camille Villar (cóрка filipińskiego miliardera Manny'ego Villara), która startowała z listy Marcosa Jr., ale pod koniec kampanii wyborczej opublikowała reklamy występując u boku wiceprezydent Sary Duterte. Szczególnie dużym poparciem cieszą się również kandydaci opozycji, którzy są krytyczni wobec obu frakcji. Były senator Bam Aquino zdobył drugi najlepszy wynik. Inny przedstawiciel opozycji - Kiko Pangilinan, uplasował się na piątej pozycji. Dobre wyniki tych kandydatów są wyrazem sprzeciwu społecznego zarówno wobec rządu prezydenta Marcosa Jr. jak i działania wiceprezydent Duterte. W kontekście wyborów warto zwrócić uwagę, że Rodrigo Duterte wygrał w wyborach na burmistrza Davao. Sprawował ten urząd przez dwie dekady przed tym jak został prezydentem Filipin w 2016 r. Obecnie przebywa w areszcie Międzynarodowego Trybunału Karnego w związku z procesem w sprawie wprowadzonej przez niego kampanii antynarkotykowej.

14 maja: czterodniowa wizyta premiera Malezji w Rosji. Anwar Ibrahim złożył drugą wizytę w Rosji od czasu przejęcia władzy w kraju w 2022 r., podczas której spotkał się z prezydentem Władimirem Putinem oraz premierem Michaiłem Miszustinem. Warto zaznaczyć, że premier Malezji jest w grupie liderów sześciu państw Azji Południowo-Wschodniej, którzy spotkali się z prezydentem Rosji od czasu rosyjskiej inwazji na Ukrainę w lutym 2022 r. Oprócz Malezji do tej grupy należą Indonezja, Birma, Tajlandia, Laos i Wietnam. Dodatkowo tylko Singapur spośród państw członkowskich ASEAN wprowadził sankcje na Rosję w związku z agresją na Ukrainę. Warto zwrócić uwagę, że tuż przed wizytą Organizacja Międzynarodowego Lotnictwa Cywilnego (ICAO) stwierdziła, że to Rosja jest odpowiedzialna za zestrzelenie malezyjskiego samolotu MH17 w 2014 r., w wyniku czego zginęło 283 pasażerów oraz 15 członków załogi. Anwar Ibrahim poinformował, że omówił tę kwestię z prezydentem Władimirem Putinem, który wyraził swoje kondolencje dla rodzi ofiar, ale jednocześnie podkreślił

konieczność przeprowadzenia kompleksowego śledztwa w tej sprawie, wolnego od politycznych wpływów. Rosyjski rząd odrzucił bowiem decyzję ICAO, uznając ją za „stronniczą”. W trakcie rozmowy przedstawiciele obu państw poruszono również szereg innych zagadnień dotyczących edukacji, rolnictwa, bezpieczeństwa żywnościowego, produktów rolnych, technologii, cyberbezpieczeństwa, energetyki i obronności, co wyraźnie pokazuje zaangażowanie na rzecz zacieśniania stosunków dwustronnych. Co więcej, Anwar Ibrahim zaprosił Władimira Putina na tegoroczny Szczyt Azji Wschodniej, organizowany przez Malezję w ramach przewodnictwa w ASEAN.

14 maja: Unia Europejska wzmacnia współpracę z filipińską strażą przybrzeżną. Ambasador UE na Filipinach Mariomassimo Santoro oraz przedstawiciel delegacji UE ds. politycznych Frederic Grillet spotkali się z funkcjonariuszami filipińskiej straży przybrzeżnej w celu omówienia nowych możliwości pogłębienia współpracy morskiej poprzez pomoc rozwojową na rzecz zwiększenia bezpieczeństwa morskiego. Filipińska straż przybrzeżna współpracuje z UE od 2023 r., a we wrześniu ubiegłego roku został uruchomiony projekt pomocy technicznej mający na celu poprawę szkolenia, edukacji i warunków pracy marynarzy na Filipinach, który potrwa do listopada 2027 r. Warto zaznaczyć, że przedstawiciele UE wyrazili poparcie dla wysiłków filipińskiej straży przybrzeżnej w zakresie ochrony rybaków i statków na Morzu Południowochińskim w obliczu asertywnych działań ze strony Chin.

15 maja: Filipiny podpisały z Niemcami porozumienie w sprawie współpracy obronnej. Ministrowie obrony obu państw podpisali umowę dotyczącą rozszerzenia współpracy dwustronnej z zakresu cyberbezpieczeństwa, uzbrojenia, logistyki oraz misji pokojowych realizowanych w ramach ONZ. Do podpisania porozumienia doszło przy okazji wizyty ministra Gilberto Teodoro Jr. w Berlinie, gdzie wziął między innymi udział w ministerialnym spotkaniu ds. misji pokojowych ONZ w celu potwierdzenia zaangażowania Filipin na rzecz utrzymania bezpieczeństwa i globalnego pokoju.

16 maja: Wietnam i Tajlandia podniosły rangę stosunków dwustronnych do kompleksowego partnerstwa strategicznego. Na wspólnej konferencji prasowej w Hanoi premierzy Pham Minh Chinh i Paetongtarn Shinawatra poinformowali o podniesieniu rangi stosunków dwustronnych. Premier Wietnamu podkreślił, że Tajlandia była jednym z pierwszych państw członkowskich ASEAN, które nawiązało stosunki dyplomatyczne z Wietnamem po zjednoczeniu kraju. Tajlandia była jednocześnie pierwszym państwem ASEAN, które zawarło strategiczne partnerstwo z Wietnamem w 2013 r. Oba państwa zobowiązały się do opracowania planu wdrożenia kompleksowego partnerstwa strategicznego na lata 2025-2030, opartego na trzech filarach, zakładających utrzymanie pokoju, dążenie do zrównoważonego rozwoju, a także

zrównoważonej przyszłości. W ramach pierwszego filaru obie strony zobowiązały się do pogłębienia współpracy politycznej i obronnej w celu utrzymania pokojowego, bezpiecznego i stabilnego środowiska regionalnego. W przypadku drugiego filaru zaplanowano wzmocnienie współpracy gospodarczej za pośrednictwem „strategii trzech połączeń”, zorientowanej na lepszej współpracy pomiędzy przedsiębiorstwami i miejscowościami, a także wzmocnieniu łańcuchów dostaw. Z kolei w ramach trzeciego filaru państwa zobowiązały się do zwiększenia inwestycji w młodzież, edukację oraz wymianę międzyludzką i kulturalną. Premierzy byli świadkami podpisania ośmiu protokołów ustaleń dotyczących zwiększenia współpracy handlowej, inwestycyjnej, technologicznej oraz pogłębionej walki z przestępczością narkotykową i transgraniczną.

15 maja: premier Australii złożył wizytę w Indonezji. W ramach swojej pierwszej podróży zagranicznej od czasu reelekcji, premier Anthony Albanese udał się do Indonezji, gdzie spotkał się z prezydentem Prabowo Subianto, z którym omówił zagadnienia dotyczące współpracy obronnej, bezpieczeństwa żywnościowego, transformacji energetycznej, a także handlu i inwestycji. Australia dąży do zwiększenia współpracy gospodarczej z państwami Azji Południowo-Wschodniej w celu dywersyfikacji rynków eksportowych i zmniejszenia zależności od Chin. Premier Australii usłyszał również zapewnienia od rządu w Dżakarcie, że Indonezja nie wyraziła zgody na stacjonowanie rosyjskich samolotów w bazie lotniczej Manuhua na wschodzie kraju, co było ważną kwestią podczas kampanii wyborczej w Australii.

16 maja: Tajlandia wycofała się ze sztandarowego projektu dystrybucji pieniędzy swoim obywatelom. Rząd w Bangkoku wycofał się z trzeciej fazy projektu przekazania obywatelom 10 tys. bahtów (300 USD) za pośrednictwem programu portfela cyfrowego. Środki finansowe miały być przekazane dla 2,7 mln młodych ludzi w wieku 16-20 lat. Zamiast tego ministerstwo finansów planuje przeznaczyć 150 mld bahtów (4,5 mld USD) na nowy plan stymulacji gospodarczej w obliczu coraz bardziej niestabilnej sytuacji gospodarczej na arenie międzynarodowej. Główna część środków ma być przeznaczona na wsparcie przedsiębiorców, którzy są najbardziej narażeni na negatywne skutki związane z amerykańską polityką celną. Niemniej jednak premier Paetongtarn Shinawatra nie wyklucza ponownego rozpatrzenia realizacji programu w przypadku normalizacji sytuacji na globalnych rynkach.

19 maja: Indonezja i Tajlandia podniosły rangę stosunków dyplomatycznych. Podczas pierwszej oficjalnej wizyty prezydenta Indonezji w Tajlandii od 20 lat doszło do podniesienia rangi stosunków dwustronnych do strategicznego partnerstwa. Prabowo Subianto spotkał się w Bangkoku z premier Paetongtarn Shinawatrą, z którą omówił zwiększenie współpracy z

zakresu handlu i inwestycji, turystyki oraz bezpieczeństwa żywnościowego. Obie strony zobowiązały się również do zacieśnienia współpracy w obszarze bezpieczeństwa morskiego, działań antyterrorystycznych i cyberbezpieczeństwa. W planach jest zwiększenie liczby wspólnych ćwiczeń wojskowych w celu wzmocnienia interoperacyjności pomiędzy siłami zbrojnymi. Zgodnie z ustaleniami ma także dojść do lepszej koordynacji działań policji z obu państw, co ma się przyczynić do skuteczniejszego zwalczania przestępczości transnarodowej, takiej jak oszustwa internetowe, handel ludźmi i narkotykami. Wśród podpisanych dokumentów znalazł się protokół ustaleń na temat wzmocnienia współpracy z zakresu ochrony zdrowia w związku z rosnącą liczbą przypadków zakażeń COVID-19 w Tajlandii.

20 maja: premier Australii złożył wizytę w Singapurze. Premier Anthony Albanese spotkał się ze swoim odpowiednikiem Lawrencem Wongiem, z którym omówił obszary współpracy dwustronnej w ramach kompleksowego partnerstwa strategicznego. Pod koniec bieżącego roku podczas 10. spotkania liderów obu państw ma dojść do aktualizacji partnerstwa, przy okazji obchodów 60. rocznicy nawiązania stosunków dyplomatycznych.

22 maja: prezydent Filipin wezwał swój gabinet do rezygnacji w odpowiedzi na wyniki wyborów uzupełniających. W wyborach uzupełniających z 12 maja część popieranych przez Ferdinanda Marcosa Jr. polityków odniosło porażkę, podczas gdy sojusznicy wiceprezydent Sary Duterte oraz kandydaci niezależni odnotowali wysokie poparcie społeczne. W związku z tym prezydent wezwał swój gabinet do złożenia rezygnacji w celu przeprowadzenia rekonstrukcji rządu. Pałac prezydencki zapewnił, że działania rządu nie zostaną zakłócone w wyniku złożonych rezygnacji.

23 maja: Wietnam podjął decyzję o zablokowaniu aplikacji Telegram w kraju. Ministerstwo technologii wezwało krajowych dostawców usług telekomunikacyjnych do zablokowania komunikatora Telegram w odpowiedzi na brak współpracy z rządem w zwalczaniu przestępstw popełnianych przez użytkowników tej aplikacji. Telegram jest oskarżany o niestosowanie przepisów, które wymagają od mediów społecznościowych monitorowania, usuwania i blokowania informacji sprzecznych z prawem. Decyzja została podjęta we współpracy z departamentem do spraw cyberbezpieczeństwa, po uzyskaniu informacji, że 68% z 9600 kanałów i grup funkcjonujących za pośrednictwem aplikacji w kraju naruszyło prawo. Naruszenia są powiązane z oszustwami, handlem narkotykami i działaniami o charakterze terrorystycznym. Telegram konkuruje z takimi aplikacjami jak WhatsApp, WeChat i Facebook. Przedstawiciel firmy odpowiedzialnej za aplikację poinformował, że jest zaskoczony środkami podjętymi przez wietnamski rząd.

23 maja: obrady w sprawie impeachmentu wiceprezydent Filipin rozpoczną się na początku czerwca bieżącego roku. Procedura Impeachmentu wobec Sary Duterte została rozpoczęta przez Izbę Reprezentantów w lutym bieżącego roku w związku z podejrzeniami popełnienia „ciężkich przestępstw”, do których zaliczono między innymi korupcję i domniemany spisek w sprawie zabójstwa prezydenta Ferdinanda Marcosa Jr. jego żony oraz przewodniczącego parlamentu. Senat wysłucha zarzutów drugiego czerwca a dzień później rozpocznie się rozprawa. W celu uniewinnienia wiceprezydent Filipin potrzebuje poparcia ze strony 9 z 24-osobowego Senatu.

23 maja: Filipiny zamierzają uruchomić nowe bazy dla marynarki wojennej. Z uwagi na brak wystarczających zdolności do obsługi nowoczesnych i większych statków zakupionych przez Filipiny w ramach programu modernizacji sił zbrojnych, rząd w Manili planuje budowę nowych baz w Zatoce Subic oraz na Mindanao. Prezydent Ferdinand Marcos Jr zapowiedział, że budowa jednej z nowych baz wkrótce rozpocznie się w pobliżu wejścia do Zatoki Subic. Kolejne obiekty mają być zbudowane na wyspie Chiquita położonej w pobliżu Nabasan w Zatoce Subic, a także w prowincji Misamis Oriental na północy Mindanao. Dodatkowa baza miałaby być zlokalizowana w pobliżu Morza Sulu.

25 maja: Malezja oskarża społeczność międzynarodową o stosowanie podwójnych standardów wobec konfliktu w Strefie Gazy. Tuż przed 46. szczytem ASEAN minister spraw zagranicznych Malezji Datuk Seri Mohamad Hasan zwrócił uwagę na obojętność i podwójne standardy społeczności międzynarodowej wobec okrucieństwa z jakim mierzą się Palestyńczycy w Strefie Gazy. Podkreślił również, że ASEAN nie może pozostać obojętny wobec działań Izraela, który wciąż prowadzi działania zbrojne i tylko częściowo złagodził blokadę pomocy humanitarnej wprowadzonej na początku marca bieżącego roku. Od czasu wybuchu konfliktu w październiku 2023 r. malezyjski rząd przekazał pomoc Palestyńczykom ze Strefy Gazy o wartości 10 mln USD. W wyniku październikowego ataku przeprowadzonego przez Hamas zginęło 1218 Izraelczyków, natomiast po stronie palestyńskiej zginęło już niemal 54 tys. osób.

25 maja: Malezja wezwała do przedłużenia i rozszerzenia zawieszenia broni w Birmie. Podczas spotkania ministrów spraw zagranicznych ASEAN w Malezji, minister Datuk Seri Mohamad Hasan zaproponował przedłużenie i rozszerzenie zawieszenia broni poza strefy dotknięte trzęsieniem ziemi. Według Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ) birmańska junta wciąż kontynuuje bombardowania, pomimo obowiązującego zawieszenia broni. Zgodnie z informacjami przedstawionymi przez niezależne organizacje od czasu zamachu stanu zginęło ponad 6600 osób, a miliony ludzi zostało przesiedlonych.

26 maja: prezydent Filipin podkreślił konieczność przyspieszenia finalizacji Kodeksu Postępowania na Morzu Południowochińskim. Ferdinand Marcos Jr

zwrócił się podczas 46. szczytu ASEAN w Kuala Lumpur do liderów państw ASEAN z apelem o przyspieszenie przyjęcia prawnie wiążącego Kodeksu postępowania na Morzu Południowochińskim w celu uniknięcia eskalacji napięć. W kwietniu minister spraw zagranicznych Filipin Enrique Manalo poinformował, że ASEAN i Chiny zobowiązały się do sfinalizowania kodeksu do 2026 r., ale wciąż pozostaje kilka kwestii spornych. Chiny nie zgadzają się na przyjęcie prawnie wiążącego dokumentu. Ponadto rząd w Pekinie zaproponował wprowadzenie zakazu realizacji wspólnych ćwiczeń z państwami spoza Azji Południowo-Wschodniej oraz ograniczeń dotyczących eksploracji zasobów naturalnych na spornych obszarach Morza Południowochińskiego.

26 maja: prezydent Francji złożył wizytę w Wietnamie. Podczas swojej pierwszej oficjalnej wizyty w Hanoi Emmanuel Macron spotkał się ze swoim wietnamskim odpowiednikiem Luong Cuongiem. Była to pierwsza wizyta prezydenta Francji w tym kraju od niespełna dekady. Podczas pobytu podpisano umowę na zakup przez linię lotniczą VietJet 20 samolotów Airbus A330neo o szacowanej wartości 7 mld EURO, a także szereg innych porozumień dotyczących wzmocnienia współpracy z zakresu energetyki jądrowej, rozwoju linii kolejowych, satelitów i szczepionek firmy Sanofi. Oba państwa zamierzają jednocześnie zacieśnić współpracę dotyczącą obronności, obejmującą wymianę informacji wywiadowczych, cyberbezpieczeństwo oraz działania antyterrorystyczne. Warto zaznaczyć, że Emmanuel Macron podkreślił pełne poparcie Francji dla utrzymania swobody żeglugi w regionie, co jest szczególnie istotne w kontekście sytuacji na Morzu Południowochińskim.

26 maja: Timor Wschodni jest coraz bliżej pełnego członkostwa w ASEAN. Podczas 46. szczytu ASEAN w Malezji premier Xanana Gusmao poinformował o kolejnych postępach w drodze do członkostwa w stowarzyszeniu, dzięki silnemu zaufaniu i wsparciu ze strony pozostałych państw ASEAN. Premier liczy na zakończenie procesu akcesyjnego do końca 2025 r. z uwagi na fakt, że zostało już tylko kilka kwestii formalnych wymagających uregulowania. Na chwilę obecną Timor Wschodni posiada status obserwatora od 2022 r.

28 maja: w obszarze przygranicznym doszło do starcia pomiędzy żołnierzami z Kambodży i Tajlandii. Rzecznik tajskich sił zbrojnych Winthai Suvaree poinformował o krótkiej wymianie ognia z żołnierzami z Kambodży na spornym obszarze granicznym w północno-wschodniej prowincji Ubon Ratchathani. Zastępcy dowódców lokalnych sił zbrojnych obu państw omówili okoliczności zdarzenia w trakcie rozmowy telefonicznej i podjęli decyzję o zawieszeniu broni.

28 maja: prezydent Francji złożył wizytę w Indonezji. Emmanuel Macron spotkał się w Dżakarcie z Prabowo Subianto, z którym omówił zacieśnienie współpracy gospodarczej i z zakresu bezpieczeństwa. Francja odgrywa ważną

rolę w programie modernizacji indonezyjskich sił zbrojnych. W 2022 r. Indonezja zakupiła 42 myśliwce Rafale o wartości 8,1 mld USD, a także zamówiła w 2024 r. dwie łodzie podwodne Scorpene Evolved oraz 13 radarów Thales w 2023 r., które łączą w sobie zdolność do wspierania obrony przeciwlotniczej i przeciwrakietowej. Pierwsza dostawa 6 samolotów jest spodziewana na początku 2026 r., natomiast 5 radarów Thales zostanie zainstalowanych w nowej stolicy kraju – Nusantaraze. Przy okazji wizyty przedstawiciele obu państw podpisali wstępny pakt dotyczący obronności, który może doprowadzić do nowych zamówień sprzętu wojskowego. Wśród podpisanych dokumentów znalazł się również protokół ustaleń pomiędzy francuską firmą górnictwem Eramet i indonezyjskim funduszem majątkowym Danantara, który najprawdopodobniej dotyczy praw do wydobywania niklu we wschodniej Indonezji. W trakcie rozmów poruszono kwestie związane z sytuacją na Bliskim Wschodzie. Prezydent Prabowo Subianto stwierdził, że jest gotowy do nawiązania stosunków dyplomatycznych z Izraelem, jeżeli rząd w Tel Awiwie uzna niepodległe państwo palestyńskie. Z kolei prezydent Francji zaapelował o pokojowe rozwiązanie konfliktu izraelsko-palestyńskiego i wyraził swoje poparcie dla rozwiązania dwupaństwowego.

29 maja: Tajlandia i Kambodża zgodziły się na deeskalację napięć w regionie przygranicznym. Napięcia pomiędzy państwami rozpoczęły się w 2008 r. w okolicach świątyni Preah Vihear położonej przy granicy między państwami i od tego czasu dochodziło do sporadycznych incydentów, w których zginęło co najmniej 28 osób. Do ostatniego incydentu doszło 28 maja, a w jego wyniku zginął jeden żołnierz kambodżańskich sił zbrojnych. Rzecznik tajskiej armii Winthai Suvaree poinformował o wypracowaniu porozumienia pomiędzy stronami o wycofaniu wojsk z obszaru przygranicznego. Przedmiotem sporu jest granica o długości 800 km, która w dużej mierze została wytyczona podczas francuskiej okupacji Indochin.

30 maja: prezydent Francji wziął udział w Dialogu Shangri-La podczas pobytu w Singapurze. Emmanuel Macron zaapelował w swoim wystąpieniu o konieczności zacieśnienia współpracy pomiędzy państwami europejskimi i azjatyckimi w dobie zagrożeń wynikających z chińsko-amerykańskiej rywalizacji oraz działań prowadzonych przez takie państwa jak Rosja i Korea Północna. Prezydent Francji zwrócił się do Chin, żeby wpłynęły na Koreę Północną, aby zaprzestała wysyłania swoich żołnierzy na front wojny pomiędzy Rosją i Ukrainą, jeżeli rząd w Pekinie chce uniknąć większego zaangażowania NATO w Azji. Oprócz tego prezydent Macron wezwał państwa europejskie do zaostreżenia retoryki wobec Izraela, jeżeli nie dojdzie do poprawy sytuacji humanitarnej w Strefie Gazy. Sytuacja Palestyńczyków jest uważnie monitorowana przez państwa azjatyckie, przede wszystkim przez Indonezję i Malezję. Minister obrony Izraela Israel Katz oskarżył z kolei Macrona o „krucjatę przeciwko państwu

żydowskiemu". Podczas pobytu w Singapurze Emmanuel Macron spotkał się również z prezydentem Singapuru Tharmanem Shanmugaratnamem oraz premierem Lawrencem Wongiem. Przedstawiciele obu państw zgodzili się na zawarcie nowego partnerstwa skupiającego się na sztucznej inteligencji, zaawansowanych technologiach, energetyce jądrowej i bezpieczeństwie.

KOMENTARZ

Trzy lata od wyborów powszechnych i prezydenckich na Filipinach, obywatele tego kraju ponownie udali się do urn w ramach wyborów uzupełniających. W ich wyniku obsadzono ponad 18 tys. stanowisk na szczeblu lokalnym i centralnym, w tym mandaty w Izbie Reprezentantów oraz 12 miejsc w 24-osobowym Senacie. W kontekście wewnętrznej sytuacji politycznej Filipin głosowanie to stanowiło w dużej mierze wyraz pogłębiającej się polaryzacji między dwiema najpotężniejszymi dynastiami politycznymi w kraju. Szczególnie istotny w tym kontekście był rozpad sojuszu Marcos-Duterte który w 2022 r. zapewnił przytłaczające zwycięstwo w wyborach prezydenckich. Jego dezintegracja w roku poprzedzającym wybory przyczyniła się do eskalacji napięć i powstania głębokich podziałów politycznych. W konsekwencji wybory uzupełniające nabrały charakteru nieformalnego referendum, którego wynik miał przesądzić o dominacji jednego z dwóch rywalizujących obozów politycznych.

Zarówno inicjatywa impeachmentu wobec wiceprezydent Sary Duterte, jak i współpraca rządu Filipin z MTK w sprawie aresztowania i ekstradycji byłego prezydenta Rodrigo Duterte, zostały powszechnie odczytane jako element wewnętrznej walki politycznej. Celem tych działań było usunięcie z krajowej sceny politycznej dwóch najbardziej wpływowych członków klanu Duterte, a zarazem najpoważniejszych konkurentów rodu Marcosów. W kontekście procedury impeachmentu szczególne znaczenie w wyborach uzupełniających przypadło wyborowi senatorów, gdyż to Senat, jako izba wyższa parlamentu, zdecyduje o dalszym losie wiceprezydent. Aby doprowadzić do pozbawienia jej urzędu – co automatycznie uniemożliwiłoby jej start w wyborach prezydenckich w 2028 roku – konieczne jest uzyskanie większości 2/3 głosów w 24-osobowym Senacie. Kadencja senatora trwa sześć lat, a co trzy lata odbywają się wybory mające na celu obsadzenie połowy składu izby, stąd kluczowe znaczenie dla prezydenta Marcosa Jr. miało zapewnienie sukcesu jak największej liczbie kandydatów związanych z jego obozem politycznym.

W odpowiedzi na tę potrzebę, administracja prezydencka przedstawiła listę 12 kandydatów do Senatu w ramach utworzonego w maju 2024 roku Sojuszu dla Nowych Filipin (Alyansa Para sa Bagong Pilipinas, Alliance for a New Philippines). Koalicja ta składała się z polityków związanych z Federalną Partią Filipin (Partido Federal ng Pilipinas, Federal Party of the Philippines) pod przewodnictwem Marcosa Jr. a także z koalicji Lakas-Chrześcijańscy i Muzułmańscy Demokraci (Lakas-Christian Muslim Democrats, Lakas-CMD) kierowanej przez kuzyna prezydenta – Martina Romualdeza, oraz trzech innych ugrupowań kontrolowanych przez wpływowe dynastie polityczne. Jednak pod koniec marca 2025 r. z sojuszu wycofała się siostra Ferdinanda Marcosa Jr. – Imee Marcos, która wyraziła swój sprzeciw wobec decyzji rządu w sprawie aresztowania i ekstradycji Rodrigo Duterte. Jest to dowód na silną polaryzację nie tylko pomiędzy wpływowymi rodzinami, ale również wewnątrz samych rodów, gdzie poszczególne osoby dążą do osiągnięcia własnych partykularnych interesów. Imee Marcos otrzymała poparcie ze strony Sary Duterte, cieszącej się bardzo dużym poparciem społecznym, co było jednoznaczne z przejściem do obozu politycznego głównych konkurentów swojego brata.

Warto również podkreślić, że kandydatka Sojuszu dla Nowych Filipin, Camille Villar, otrzymała dodatkowe wsparcie ze strony Sary Duterte oraz Filipińskiej Partii Demokratycznej (Partido Demokratiko Pilipino, Philippine Democratic Party), związanej z Rodrigo Duterte. Działanie to miało charakter strategiczny, gdyż zmierzało do poszerzenia elektoratu popierającego tę kandydaturę.

W odpowiedzi na działania obozu prezydenta, rodzina Duterte przedstawiła własną listę dziesięciu kandydatów do Senatu, określaną nieformalnie jako „DuterTen”, która – po udzieleniu poparcia Imee Marcos i Camille Villar – została nieoficjalnie przekształcona w „DuterTen Plus 2”. Trzon tej grupy stanowili: Christopher „Bong” Go, bliski doradca Rodrigo Duterte w okresie jego prezydentury oraz Ronald „Bato” dela Rosa, który w latach 2016–2018 jako komendant filipińskiej policji odpowiadał za realizację „wojny z narkotykami”.

Przedwyborcze sondaże wskazywały na zdecydowaną przewagę Sojuszu dla Nowych Filipin, przewidując, że aż dziewięciu z dwunastu nowo wybranych senatorów będzie pochodzić z obozu prezydenta Ferdinanda Marcosa Jr. Ostateczne wyniki wyborów okazały się jednak mniej korzystne dla Alyansa – do Senatu dostało się sześciu kandydatów związanych z tą formacją. Wśród nich znalazł się Erwin Tulfo, popularny prezenter telewizyjnych wiadomości i były sekretarz ds. opieki społecznej i rozwoju w administracji Marcosa, który uzyskał czwarte miejsce pod względem liczby głosów. Mandaty zdobyli również: były szef policji Panfilo „Ping” Lacson, wieloletnia osobowość telewizyjna Vicente „Tito” Sotto III, aktor kina akcji Lito Lapid, a także Pia Cayetano i Camille Villar.

Z listy „DuterTen” do senatu dostały się trzy osoby, w tym Christopher „Bong” Go, który uzyskał najlepszy wynik spośród wszystkich kandydatów do Senatu, a także Ronald „Bato” dela Rosa oraz Rodante Marcoleta, prezenter telewizyjny i członek niezależnego kościoła Iglesia Ni Cristo, zrzeszającego prawie 3 mln wyznawców. Poparcie ze strony Sary Duterte zapewniło również dobry wynik Imee Marcos, dzięki czemu zachowała swoje miejsce w izbie wyższej Kongresu, które po raz pierwszy objęła w 2019 r.

Wybory do Senatu nie zostały zdominowane jedynie przez dwa rywalizujące ze sobą obozy, ponieważ dużą liczbę głosów uzyskali również kandydaci opozycyjni – Paolo „Bam” Aquino oraz Francis „Kiko” Pangilinan – zajmując odpowiednio drugie i piąte miejsce. Obaj politycy otwarcie krytykowali zarówno rządy klanu Marcosów, jak i Duterte. Uzyskane przez nich poparcie może być interpretowane jako wyraz wzrastającej siły elektoratu reformatorskiego, poszukującego alternatywy wobec dominującego na filipińskiej scenie politycznej duopolu.

Wszystko wskazuje na to, że żadna ze stron politycznego konfliktu na Filipinach nie uzyskała zdecydowanej przewagi, co pozwala przypuszczać, iż w nadchodzących miesiącach kraj pozostanie areną rywalizacji między wpływowymi dynastiami. Choć Sojusz dla Nowych Filipin zdobył mniej mandatów w Senacie, niż sugerowały przedwyborcze prognozy, to jednak obóz prezydenta Ferdinanda Marcosa Jr. zachował niewielką większość w izbie wyższej – 10 z 24 miejsc, a być może nawet 11, jeśli uwzględni się Camille Villar jako sojuszniczkę administracji. Mimo tej liczebnej przewagi, scenariusz skutecznego przeprowadzenia procedury impeachmentu wobec wiceprezydent Sary Duterte wydaje się mało prawdopodobny.

II.STOSUNKI BILATERALNE CHIN Z PAŃSTWAMI ASEAN

8 maja: Filipiny skrytykowały niebezpieczne działania chińskiej marynarki wojennej na Morzu Południowochińskim. Przedstawiciel filipińskiej marynarki wojennej kontradmirał Roy Vincent Trinidad poinformował o incydencie, do którego doszło około 11,8 mil morskich na południowy wschód od płycizny Scarborough, w ramach którego chińska fregata BN 554 śledziła filipiński statek BRP Emilio Jacinto w bliskiej odległości, natomiast druga jednostka - BN 573, wykonała niebezpieczny manewr w odległości poniżej 100 m, który mógł doprowadzić do kolizji. Według strony filipińskiej był to pierwszy tego rodzaju incydent z udziałem statków marynarek wojennych obu państw od dwóch lat.

10 maja: Xi Jinping zadeklarował wsparcie dla Birmy w odbudowie obszarów zniszczonych w wyniku trzęsienia ziemi. Podczas pobytu w

Moskwie przewodniczący Xi Jinping spotkał się z liderem birmańskiej junty generałem Min Aung Hlaingiem, któremu obiecał wsparcie finansowe w naprawieniu szkód wyrządzonych przez trzęsienie ziemi, do którego doszło pod koniec marca bieżącego roku.

14 maja: Chiny i Kambodża przeprowadziły wspólne ćwiczenia wojskowe Golden Dragon. W tegorocznej edycji manewrów wzięło udział prawie 900 żołnierzy z Chin i ponad 1300 przedstawicieli sił zbrojnych z Kambodży. W ramach realizacji różnych scenariuszy bojowych wykorzystano artylerię, pojazdy opancerzone, śmigłowce, okręty wojenne oraz bezzałogowe pojazdy naziemne (tzw. psy bojowe). Inicjatywa Golden Dragon jest realizowana od 2016 r. Warto również zaznaczyć, że od 2017 r. Kambodża przestała realizować ćwiczenia Angkor Sentinel ze Stanami Zjednoczonymi, ale w ostatnim czasie pojawiają się doniesienia, że rząd premiera Hun Maneta rozważa wznowienia tej inicjatywy.

20 maja: minister obrony Chin nie weźmie udziału w tegorocznym Dialogu Shangri-La w Singapurze. Według najnowszych doniesień medialnych admirał Dong Jun nie weźmie udziału w corocznym forum organizowanym przez think-tank IISS, a Chiny będzie reprezentował urzędnik o niższej randze. Dialog Shangri-La jest uznawany za jedno z najważniejszych tego rodzaju wydarzeń organizowanych w Azji, podczas którego spotykają się przedstawiciele resortów obrony najbardziej wpływowych państw, między innymi z Chin oraz Stanów Zjednoczonych. Na przestrzeni kilku ostatnich lat chińska delegacja uczestnicząca w forum była zdecydowanie krytykowana przez przedstawicieli pozostałych państw z regionu Indo-Pacyfiku za asertywne działania na Morzu Południowochińskim oraz w Cieśninie Tajwańskiej. Stronę amerykańską najprawdopodobniej będzie reprezentował sekretarz obrony Pete Hegseth.

20 maja: dwa chińskie statki badawcze zostały wykryte na wodach wyłącznej strefy ekonomicznej Filipin. Rzecznik filipińskiej straży przybrzeżnej Jay Tarriela poinformował o wkroczeniu chińskich statków badawczych Xiang Yang Hong 302 oraz Tan Suo Er Hao na sporny obszar Morza Południowochińskiego. Pierwszy z nich zidentyfikowano w odległości 180 mil morskich od wybrzeży Rizal w prowincji Palawan, natomiast drugi w odległości około 130 mil morskich od wybrzeży Burgos w prowincji Ilocos Norte. Aktywność obu jednostek była monitorowana przez samolot zwiadowczy.

21 maja: Malezja wycofała się z zapowiedzi implementacji chińskich chipów na skalę krajową. Wiceminister ds. komunikacji Malezji Teo Nie Ching poinformowała, że Malezja będzie pierwszym państwem poza Chinami, w którym powstaną serwery wykorzystujące zaawansowane procesory AI Ascend, produkowane przez chińską firmę Huawei. Według początkowych zapowiedzi do 2026 r. planowano zakupienie 3 tys. tego rodzaju procesorów. Oprócz tego w przedsięwzięcie miał być również zaangażowany chiński start-up DeepSeek

poprzez udostępnienie swoich językowych modeli AI. Komunikat spotkał się z odpowiedzią ze strony doradcy prezydenta Donalda Trumpa do spraw związanych z AI, Davida Sacksa, który za pośrednictwem platformy „X” stwierdził, iż złagodzenie restrykcji dotyczących chipów, wprowadzonych przez administrację Joe Bidena, nastąpiło „w samą porę”, ponieważ dzięki decyzjom Donalda Trumpa będzie możliwe skuteczne przeciwdziałanie osiągnięciu przez Chiny dominacji w tym obszarze. Ponadto Departament Handlu USA opublikował wytyczne z ostrzeżeniem dla zagranicznych firm przed korzystaniem z procesorów Ascend. Biuro malezyjskiej wiceminister odmówiło komentarza w tej sprawie i wycofało się z wcześniejszych deklaracji na temat współpracy z chińskimi firmami technologicznymi. Warto przy tym zaznaczyć, że firma Huawei zaprzeczyła, jakoby Malezja zakupiła chipy Ascend.

21 maja: Kambodża kolejny raz zaprzecza doniesieniom o przyznaniu Chinom wyłączności w korzystaniu z bazy marynarki wojennej Ream.

Rzecznik ministerstwa obrony Kambodży Chhum Socheat odniósł się za pośrednictwem mediów społecznościowych do raportu Centrum Studiów Strategicznych i Międzynarodowych (Center for Strategic and International Studies, CSIS) w Waszyngtonie, w którym zwrócono uwagę na wyłączny dostęp Chin do określonych obiektów w kambodżańskiej bazie. Przedstawiciel ministerstwa obrony podkreślił, że premier Hu Manet zaprosił wszystkie zaprzyjaźnione państwa do realizacji wizyt portowych w Ream. Ponadto zwrócił uwagę, że konstytucja Kambodży zabrania obcym państwom tworzenia na terytorium Kambodży własnych obiektów wojskowych. Warto jednocześnie zaznaczyć, że tuż po inauguracji portu swoje wizyty złożyły statki z Japonii, Wietnamu, a dopiero później z Chin.

22 maja: Filipiny potępiły Chiny za agresywne działania na Morzu Południowochińskim.

Statek chińskiej straży przybrzeżnej o numerze 21559 dwukrotnie użył armatki wodnej oraz wykonywał niebezpieczne manewry wobec dwóch jednostek filipińskiego Biura Rybołówstwa i Zasobów Wodnych, realizujących rutynowe badania morskie na wodach terytorialnych rafy Sandy Cay. Był to pierwszy przypadek użycia przez Chiny armatek wodnych w pobliżu Sandy Cay, znajdującej się w pobliżu kontrolowanej przez Filipiny Wyspy Thitu (Thitu Island), zamieszkiwanej przez około 350 osób. Chińska straż przybrzeżna obwiniła za incydent Filipiny argumentując, że filipińskie statki zignorowały ostrzeżenia i wpłynęły na chińskie wody bez zezwolenia, naruszając tym samym suwerenność Chin. Głos w sprawie zabrała również amerykańska ambasador na Filipinach MaryKay Carlson, która uznała, iż agresywne działania chińskiej straży przybrzeżnej przeciwko legalnej misji cywilnej w pobliżu Sandy Cay doprowadziły do narażenia życia i zdrowia filipińskiego personelu, a także zagroziły stabilności regionu. Swoje zaniepokojenie działaniami chińskiej straży przybrzeżnej wyrazili

także ambasadorzy Japonii, Unii Europejskiej, Australii, Nowej Zelandii oraz Kanady.

24 maja: premier Chin złożył trzydniową wizytę roboczą w Indonezji. Li Qiang spotkał się w Dżakarcie z prezydentem Prabowo Subianto, z którym omówił wzmocnienie stosunków dwustronnych. Przedstawiciele obu państw byli świadkami podpisania protokołów ustaleń dotyczących zacieśnienia współpracy bankowej i gospodarczej, a także w takich obszarach jak turystyka, rolnictwo oraz ochrona zdrowia. Chiny są największym partnerem gospodarczym Indonezji, a także głównym źródłem inwestycji zagranicznych. W 2024 r. wymiana handlowa między państwami wyniosła 135,17 mld USD, a chińskie inwestycje osiągnęły wartość 8,1 mld USD. Prezydent Subianto zapowiedział pełne wsparcie dla przyspieszenia prac nad finalizacją Kodeksu Postępowania na Morzu Południowochińskim oraz zachęcił chińskie przedsiębiorstwa do zwiększenia inwestycji w Indonezji w sektorach związanych z edukacją, ochroną zdrowia, turystyką, nauką i technologią.

27 maja: Filipiny wyraziły gotowość do zawarcia dodatkowych porozumień z Chinami, które pozwolą na utrzymanie pokoju na Morzu Południowochińskim. Na marginesie szczytu ASEAN w Malezji minister spraw zagranicznych Enrique Manalo wyraził gotowość do negocjacji z Chinami na temat nowych porozumień, dzięki którym będzie możliwa deeskalacja napięć na spornych obszarach. Minister zwrócił uwagę na pozytywne rezultaty zawarcia w lipcu ubiegłego roku tzw. „tymczasowego porozumienia” w sprawie misji zaopatrzeniowych dla posterunku na BRP Sierra Madre w pobliżu płycizny Second Thomas, które były źródłem niebezpiecznych incydentów morskich.

27 maja: w Malezji odbył się pierwszy w historii szczyt ASEAN-Chiny-Rada Współpracy Zatoki Perskiej (Gulf Cooperation Council, GCC). Przedstawiciele państw członkowskich ASEAN, Chin oraz państw GCC, w skład której wchodzi Bahrajn, Kuwejt, Oman, Katar, Arabia Saudyjska i Zjednoczone Emiraty Arabskie, spotkali się w Kuala Lumpur przy okazji serii szczytów ASEAN. Region Azji Południowo-Wschodniej dąży w ten sposób do dywersyfikacji partnerów handlowych w związku z nieprzewidywalną polityką celną Stanów Zjednoczonych. Premier ChRL Li Qiang wezwał uczestników szczytu do zniesienia barier handlowych i zwiększenia otwartości rynków krajowych w dobie rosnących tendencji protekcjonistycznych.

28 maja: Chiny rozlokowały swoje najnowocześniejsze bombowce na spornym obszarze Morza Południowochińskiego. Zdjęcia satelitarne wykonane przez firmę Maxar Technologies potwierdziły rozmieszczenie dwóch bombowców dalekiego zasięgu H-6 na Wyspie Woody w archipelagu Paracele. Jest to pierwszy tego rodzaju potwierdzony przypadek od 2020 r. Na wyspie znajdują się również dwa samoloty transportowe Y-20 i samolot wczesnego

ostrzegania KJ-500. Wszystko jednak wskazuje na to, że bombowce tylko tymczasowo zostały rozmieszczone na Wyspie Woody.

30 maja: minister obrony Chin nie wziął udziału w Dialogu Shangri-La w Singapurze. Na czele chińskiej delegacji, zamiast ministra obrony Dong Juna, stanął kontradmirał Hu Gangfeng, pełniący funkcję wiceprezesa Narodowego Uniwersytetu Obrony Armii Ludowo-Wyzwoleńczej. Wszystko wskazuje na to, że niższa ranga chińskiej delegacji jest spowodowana przeświadczeniem rządu w Pekinie o niekorzystnych warunkach na arenie międzynarodowej, przede wszystkim z uwagi na silne napięcia w relacjach ze Stanami Zjednoczonymi. Część analityków wiąże nieobecność Dong Juna z potencjalnym dochodzeniem dyscyplinarnym na tle korupcyjnym, albowiem na przestrzeni ostatnich miesięcy usunięto na tej podstawie dziewięciu generałów i co najmniej czterech dyrektorów do spraw przemysłu obronnego. Jest to jednak mało prawdopodobna hipoteza, ponieważ Dong Jun pozostaje aktywny na arenie międzynarodowej. Generał reprezentował Chiny na spotkaniu ministrów obrony w Niemczech w połowie maja bieżącego roku, a także spotkał się ze swoim tajskim odpowiednikiem w Pekinie.

KOMENTARZ

Szczyt ASEAN-Chiny-Rada Współpracy Zatoki Perskiej (Gulf Cooperation Council, GCC), który odbył się 27 maja 2025 r. w Kuala Lumpur, choć pozostał w znacznej mierze niezauważony przez media zachodnie, stanowił wydarzenie o istotnym znaczeniu dla współczesnych stosunków międzynarodowych. Nie był on jedynie dyplomatyczną nowością, lecz raczej przejawem głębszego przeobrażenia w kierunku budowy bardziej zrównoważonego, wielobiegunowego ładu globalnego. Inicjatywa wpisuje się w szerszy proces redefinicji zasad współpracy międzynarodowej, opartej nie na konfrontacji ideologicznej, lecz na pragmatyzmie gospodarczym oraz wspólnym interesie stabilizacji globalnych procesów rozwojowych.

W przeciwieństwie do tradycyjnych formatów, szczyt nie miał na celu utworzenia kolejnego bloku sojuszniczego. Przeciwnie – jak zaznaczył premier Malezji Anwar Ibrahim – wydarzenie to należy interpretować jako platformę wzajemnej konwergencji, a nie alians polityczny. Ta subtelna, lecz istotna różnica przesuwaa akcent z konfrontacyjnego modelu relacji międzynarodowych na rzecz kooperacji zorientowanej na długofalowy rozwój. W tym kontekście rezygnacja z

hucznych deklaracji politycznych czy zobowiązań militarnych była świadomym zabiegiem, podkreślającym koncentrację na kwestiach gospodarczych, takich jak: intensyfikacja przepływów handlowych, negocjacje w sprawie porozumień o wolnym handlu, tworzenie korytarzy inwestycyjnych, a także współpraca w zakresie gospodarki cyfrowej oraz zielonej transformacji.

Zestawienie potencjału demograficzno-gospodarczego trzech regionów, obejmujących łącznie ponad 2 mld ludzi i generujących niemal 25 bln USD PKB, unaocznia skalę możliwego oddziaływania tej inicjatywy. Jednocześnie warto podkreślić, że poziom integracji gospodarczej pozostaje niewspółmiernie niski względem tego potencjału. Obecnie współpraca handlowa pomiędzy GCC a ASEAN znajduje się na peryferiach globalnego systemu wymiany – GCC zajmuje dopiero siódmą pozycję wśród partnerów handlowych państw ASEAN. Interakcje z Chinami, mimo iż bardziej rozwinięte, pozostają głównie bilateralne, co ogranicza możliwość budowania spójnej, trójstronnej architektury współpracy. Zmiana tego stanu rzeczy stanowi jeden z głównych celów deklarowanych w trakcie szczytu, wśród których należy wymienić: zakończenie negocjacji w sprawie umowy o wolnym handlu pomiędzy GCC a Chinami do połowy 2026 r., modernizację umowy o wolnym handlu ASEAN–Chiny (ACFTA) do wersji 3.0, z uwzględnieniem handlu cyfrowego, standardów ESG (Environmental, Social, Governance) oraz współpracy technologicznej w dziedzinie źródeł energii odnawialnej, a także koncepcję utworzenia wspólnych stref przemysłowych, takich jak finansowane przez GCC centrum logistyczne we wschodniej Malezji, mające na celu zintegrowanie szlaków morskich łączących Cieśninę Malakka z Zatoką Perską. Wskazane inicjatywy mają służyć nie tylko dywersyfikacji kierunków wymiany handlowej, lecz również wzmacnianiu współpracy Południe-Południe, dotychczas często traktowanej bardziej jako element retoryki politycznej niż jako realna strategia rozwoju.

Ważnym aspektem szczytu była również prezentacja dokumentu strategicznego ASEAN Vision 2045, stanowiącego długoterminowy plan działania na kolejne dwie dekady. Dokument ten opiera się na trzech zasadniczych filarach: po pierwsze, zakłada dążenie do autonomii strategicznej, umożliwiającej utrzymanie równowagi pomiędzy rywalizującymi mocarstwami – Stanami Zjednoczonymi a Chinami – bez rezygnacji z realizacji własnych interesów bezpieczeństwa i rozwoju; po drugie, postuluje pogłębienie struktur instytucjonalnych, w tym reformę Sekretariatu ASEAN, stworzenie bardziej efektywnych mechanizmów rozstrzygania sporów oraz usprawnienie realizacji istniejących ram współpracy; po trzecie, promuje aktywne zaangażowanie zewnętrzne, szczególnie w relacjach z rosnącymi potęgami, takimi jak GCC, przy równoczesnym umacnianiu pozycji ASEAN jako centralnego podmiotu regionalnych procesów integracyjnych.

Wdrożenie tak ambitnej agendy napotyka jednak na liczne wyzwania. Finalizacja ramowej umowy ASEAN dotyczącej gospodarki cyfrowej (ASEAN Digital Economy Framework Agreement, DEFA) i jej integracja ze standardami cyfrowymi GCC wymaga przewyciężenia różnic w zakresie regulacji ochrony danych osobowych oraz zróżnicowanej infrastruktury technologicznej. Realizacja projektów przemysłowych, mimo dostępnych środków finansowych – zarówno z Chin, jak i funduszy inwestycyjnych GCC – będzie wymagała daleko idącej determinacji politycznej oraz kompetencji instytucjonalnych. W wielu państwach ASEAN trudności związane z niską efektywnością administracji czy korupcją mogą znacząco opóźnić lub uniemożliwić realizację inwestycji. Kolejnym aspektem wymagającym szczególnej uwagi jest coraz bardziej złożony kontekst geopolityczny. Mimo tego, że szczyt nie zakładał opowiedzenia się po którejkolwiek ze stron w globalnej rywalizacji, wspólne wystąpienie liderów GCC i Chin pod egidą ASEAN może zostać odebrane przez Zachód jako sygnał zbliżenia tych regionów do orbity wpływów Pekinu. Dlatego też konieczne jest podjęcie działań na rzecz utrzymania pozycji ASEAN jako podmiotu równoważącego interesy, a nie ich rywala. Propozycja Malezji dotycząca organizacji specjalnego szczytu ASEAN–USA, pozbawionego warunków wstępnych, może stanowić ważny krok w kierunku odbudowy zaufania i przeciwdziałania ewentualnym napięciom.

III. RYWALIZACJA CHINY-USA W ASEAN

1 maja: prokuratora w Tajlandii wycofała się z postępowania w sprawie amerykańskiego naukowca oskarżonego o znieważenie rodziny królewskiej i przestępstwa komputerowe. Wykładowca na Uniwersytecie Naresuan w północnej Tajlandii dr Paul Chambers został aresztowany w marcu w związku z zarzutami znieważenia monarchii podczas dyskusji przeprowadzonej w formie wideokonferencji, za co grozi kara pozbawienia wolności do 15 lat. Zarzuty dotyczyły wypowiedzi dr. Chambersa podczas webinarium z 2024 r., w ramach którego omawiał relacje pomiędzy tajskim wojskiem a monarchią w sekcji pytań i odpowiedzi. Zatrzymanie naukowca spotkało się z krytyką ze strony Departamentu Stanu USA. Biuro Prokuratora Generalnego poinformowało w oświadczeniu, że postanowiło nie kontynuować postępowania w sprawie dwóch zarzutów przeciwko amerykańskiemu badaczowi i jednocześnie zwróciło się do sądu w Phitsanulok o zniesienie wszelkich środków zapobiegawczych. Dr Paul Chambers spędził jeden dzień w areszcie tymczasowym w kwietniu i musiał nosić bransoletkę na kostce przez kilka tygodni po zwolnieniu za kaucją. Oprócz tego cofnięto mu tajską wizę pracowniczą, a także zabroniono opuszczania kraju.

5 maja: Stany Zjednoczone ogłosiły nowe sankcje związane z sytuacją wewnętrzną w Birmie. Departament Skarbu USA poinformował o nałożeniu sankcji na Narodową Armię Karen (Karen National Army), będącą zbrojnym ugrupowaniem mniejszości etnicznej walczącą z juntą, a także na jej lidera (Saw Chit Thu) oraz jego dwóch synów (Saw Htoo Eh Moo i Saw Chit Chit). Sankcje są związane z zaangażowaniem organizacji w handel ludźmi, przemyt oraz cyberprzestępstwa, których ofiarami są obywatele USA. Narodowa Armia Karen kontroluje obszar wzdłuż granicy pomiędzy Birmą i Tajlandią, uznawany za centrum przestępczości telekomunikacyjnej oraz cyberprzestępczości.

16 maja: Wietnam zatwierdził realizację projektu Trump Organization w kraju. Według doniesień wietnamskich mediów projekt Trump Organization realizowany z deweloperem Kinhbac City o wartości 1,5 mld USD został zatwierdzony. W ramach projektu na powierzchni 990 hektarów ma powstać kompleks pól golfowych z hotelami i nowoczesnymi budynkami mieszkalnymi. Zgodnie ze wstępnymi planami projekt ma być zrealizowany do drugiego kwartału 2029 r.

16 maja: Malezja jest pozytywnie nastawiona do osiągnięcia porozumienia z USA w sprawie taryf celnych. Minister inwestycji, handlu i przemysłu Tengku Zafrul Aziz spotkał się z przedstawicielem handlowym USA Jamiesonem Greerem na marginesie dwudniowego spotkania ministrów handlu państw członkowskich APEC w południowokoreańskim Czedżu. Było to już drugie spotkanie przedstawicieli obu państw od czasu zaostrożenia amerykańskiej polityki celnej. Malezyjski minister oczekuje, że uda się wypracować porozumienie zadawalające obie strony przed końcem 90-dniowego okresu zawieszenia podwyższonych taryf celnych. W trakcie rozmów poruszono kwestie związane z kluczowymi gałęziami gospodarki, takimi jak lotnictwo oraz półprzewodniki.

17 maja: Wietnam i Stany Zjednoczone przeprowadziły pierwsze bezpośrednie negocjacje na szczeblu ministerialnym w sprawie taryf celnych. Na marginesie 31. spotkania ministrów handlu państw APEC w Czedżu doszło do rozmowy Nguyen Hong Diena z Jamiesonem Greerem, po którym strona amerykańska wyraziła zadowolenie z obecnego podejścia Wietnamu do rozmów w sprawie dwustronnej współpracy handlowej.

19 maja: Stany Zjednoczone mogą zbudować na Filipinach centrum innowacji z zakresu lotnictwa w ramach kontraktu na zakup myśliwców F-16. Podczas pobytu w Manili dyrektor ds. rozwoju biznesu w Integrated Fighter Group firmy Lockheed Martin, Jess Koloini, poinformowała, że w skład oferty na sprzedaż Filipinom samolotów F-16 Block 70 wchodzi utworzenie innowacyjnego ośrodka umożliwiającego szkolenie pracowników z zakresu lotnictwa i kosmonautyki, który zwiększy zdolności z zakresu produkcji własnego sprzętu wojskowego. Podobny ośrodek został zbudowany w Zjednoczonych Emiratach

Arabskich (Center for Innovation and Security Solutions). Centrum umożliwiłoby współpracę filipińskich specjalistów z doświadczonymi pracownikami firmy Lockheed Martin oraz innych amerykańskich instytucji. W ramach współpracy rozważana jest możliwość przyznawania stypendiów oraz organizacja szkoleń z zakresu badań i rozwoju technologii lotniczych. Jess Koloini przyznała, że wciąż toczą się rozmowy na temat potencjalnej lokalizacji ośrodka na terytorium Filipin.

21 maja: Filipiny i Stany Zjednoczone przeprowadziły ćwiczenia w ramach kooperacyjnych aktywności morskich (Maritime Cooperative Activity, MCA). Filipińska marynarka wojenna, siły powietrzne oraz straż przybrzeżna przeprowadziły ćwiczenia, w których wziął udział statek amerykańskiej straży przybrzeżnej Stratton oraz samolot zwiadowczy marynarki wojennej US Navy P-8A Poseidon. Wspólne działania, polegające na ćwiczeniach z zakresu komunikacji oraz realizacji misji poszukiwawczo-ratowniczych, przeprowadzono na wodach u wybrzeży prowincji Palawan oraz Occidental Mindoro. Były to już drugie ćwiczenia w ramach MCA w 2025 r. i szóste od czasu wdrożenia inicjatywy w 2023 r.

29 maja: proces wobec amerykańskiego naukowca w Tajlandii został umorzony. Na początku maja bieżącego roku proces w sprawie obrazy majestatu monarchii przez dr. Paula Chambersa został umorzony przez prokuraturę, ale policja odwołała się od tej decyzji. Prawniczka amerykańskiego wykładowcy nauk politycznych, Wannaphat Jenroumjit, poinformowała, że prokurator generalny odrzucił apelację. Zespół prawny Chambersa kontynuuje działania zmierzające do przywrócenia wizy pracowniczej, umożliwiającej wznowienie pracy na uniwersytecie w Tajlandii.

31 maja: amerykańskie siły specjalne przeprowadziły trening z wykorzystaniem morskich dronów na Filipinach. W ramach manewrów Balikatan wykorzystano morskie drony (Maritime Tactical Systems Devil Ray T-38). Nie jest jednak jasne, czy drony były obsługiwane przez żołnierzy amerykańskich czy filipińskich, albowiem Filipiny otrzymały od Stanów Zjednoczonych cztery drony T-12 MANTAS i jeden Devil Ray T-38.

31 maja: Sekretarz Obrony USA wygłosił przemówienie podczas Dialogu Shangri-La w Singapurze. Pete Hegseth podkreślił w swoim wystąpieniu, że zagrożenie ze strony Chin jest realne i potencjalnie nieuchronne, namawiając tym samym sojuszników w regionie Indo-Pacyfiku do zwiększenia wydatków na obronność, nawet do 5% PKB, idąc za przykładem niektórych państw europejskich. Zwrócił uwagę, iż próba podboju Tajwanu przez Chiny będzie miała katastrofalne skutki dla państw Indo-Pacyfiku oraz świata. Chińska ambasada w Singapurze uznała wypowiedzi amerykańskiego sekretarza obrony za przesiąknięte prowokacjami i podżeganiem za sprawą wyolbrzymiania

„zagrożenia ze strony Chin”. Sekretarz Hegseth przyznał, że region Indo-Pacyfiku ma priorytetowe znaczenie dla amerykańskiej administracji i zasugerował większe zaangażowanie państw europejskich w utrzymanie pokoju i stabilności w Europie, żeby Stany Zjednoczone mogły się skupić na większym zaangażowaniu na Indo-Pacyfiku.

KOMENTARZ

Wystąpienie Sekretarza Obrony USA Pete’a Hegsetha, wygłoszone podczas Dialogu Shangri-La w Singapurze, wskazuje kierunki amerykańskiej strategii bezpieczeństwa w regionie Indo-Pacyfiku. Retoryka przemówienia, nacechowana zdecydowaniem, stanowczością oraz silnym akcentem na potencjał militarny, miała na celu odzwierciedlenie kierunku polityki administracji prezydenta Donalda Trumpa, której celem jest nie tylko powstrzymanie wzrostu wpływów Chińskiej Republiki Ludowej (ChRL), lecz także wzmocnienie pozycji Stanów Zjednoczonych jako globalnego gwaranta bezpieczeństwa.

Region Indo-Pacyfiku został jednoznacznie określony jako priorytetowy teatr działań strategicznych USA. Hegseth wyraźnie zadeklarował trwałość obecności USA w tym regionie, podkreślając, że Stany Zjednoczone pozostaną „państwem Indo-Pacyficznym”. W ten sposób potwierdzono geostrategiczne znaczenie Indo-Pacyfiku jako przestrzeni rywalizacji o globalne wpływy oraz jako kluczowego punktu odniesienia dla amerykańskiej polityki odstraszania. Deklaracja ta została wzmocniona zapewnieniem, iż Stany Zjednoczone nie dopuszczą do podporządkowania ich sojuszników przez Chiny ani do ich zastraszania – zarówno w sposób pośredni jak i bezpośredni.

Sekretarz obrony Hegseth wyraźnie zarysował ramy nowej koncepcji odstraszania, której fundamentem jest intensywna modernizacja sił zbrojnych. Mowa tu nie tylko o podnoszeniu morale, poziomu wykształcenia, gotowości operacyjnej czy rekrutacji, ale przede wszystkim o technologicznej przewadze militarnej. Budżet obronny na przyszły rok zakłada przekierowanie znaczących środków na nowoczesny sprzęt wojskowy, taki jak myśliwce szóstej generacji F-47, nowe bombowce strategiczne B-21, okręty podwodne, niszczyciele, systemy hipersoniczne oraz szeroki wachlarz dronów. Elementem tej strategii jest również odbudowa amerykańskiego przemysłu obronnego oraz inwestycje w stocznie, co ma na celu zarówno wzmocnienie niezależności, jak i zwiększenie zdolności produkcyjnych na wypadek długotrwałego konfliktu.

Ważnym elementem wystąpienia była kwestia tzw. defensywy wewnętrznej – Hegseth zaznaczył, iż odstraszenie zaczyna się „w domu i na własnym podwórku”. W tym kontekście wskazał na działania zabezpieczające granice USA, wzmacnianie obecności w zachodniej hemisferze oraz ochronę Kanału Panamskiego przed „chińskimi wpływami. Takie podejście wpisuje się w szerszą doktrynę Trumpa, zakładającą powiązanie polityki zagranicznej z bezpieczeństwem wewnętrznym i zwiększoną suwerennością gospodarczą.

Zasadniczym komponentem amerykańskiej strategii w regionie Indo-Pacyfiku jest pogłębianie współpracy z sojusznikami i partnerami. Hegseth wyraźnie podkreślił znaczenie wspólnych ćwiczeń wojskowych, dzielenia się technologią oraz budowy zdolności obronnych lokalnych partnerów. Przykładami tych działań są m.in. pierwsze rozmieszczenie systemu przeciwokrętowego NMEIS na Filipinach, ćwiczenia sił specjalnych z jednostkami filipińskimi na wyspach Batanes oraz testy amerykańskich systemów średniego zasięgu w Australii. Tego rodzaju inicjatywy mają za zadanie zwiększyć zdolności do szybkiego reagowania w przypadku konfliktu oraz usprawnić logistykę działań zbrojnych.

Jednocześnie Stany Zjednoczone prowadzą działania na rzecz budowy regionalnej odporności przemysłowej w sektorze obronnym. W tym kontekście ogłoszono powstanie programu PIPIR (Partnership for Indo-Pacific Industrial Resilience), w ramach którego realizowane będą m.in. projekty umożliwiające konserwację systemów radarowych P-8A Poseidon w Australii oraz rozwój standardów dla bezzałogowych systemów powietrznych w regionie. Działania te mają służyć zwiększeniu samowystarczalności państw sojuszniczych, wzmocnieniu łańcuchów dostaw i ograniczeniu zależności od dostawców zewnętrznych – zwłaszcza z Chin.

W kwestii stosunków z ChRL Hegseth wyraźnie zaznaczył, że Stany Zjednoczone nie poszukują konfrontacji militarnej ani zmiany reżimu, lecz konsekwentnie będą przeciwdziałać wszelkim działaniom zmierzającym do zmiany *status quo* poprzez użycie siły. Jako przejawy destabilizujących działań Chin Sekretarz Obrony USA wymienił m.in. agresję wobec państw sąsiednich na Morzu Południowochińskim poprzez operacje w tzw. „szarej strefie”, a także postępującą militaryzację w kontekście Tajwanu.

Przywołując doktrynę „pokój poprzez siłę”, Hegseth jednoznacznie stwierdził, że amerykańska obecność militarna oraz współpraca z sojusznikami ma na celu zapobieżenie wojnie. Zaznaczył, że jeśli odstraszenie zawiedzie, Pentagon będzie gotów do szybkiej i zdecydowanej interwencji.

Sekretarz Hegseth wezwał państwa azjatyckie do zwiększenia wydatków na obronność, wskazując na przykład krajów NATO, które dążą do przeznaczania

5% PKB na cele wojskowe. Jego argumentacja została oparta na przekonaniu, iż skala zagrożenia płynącego ze strony Chin przewyższa obecnie ryzyko wynikające z działań Federacji Rosyjskiej w Europie, a zatem reakcja państw regionu powinna być adekwatna do wyzwań strategicznych.

Przemówienie Pete'a Hegsetha stanowi klarowny wyraz zmiany w amerykańskiej polityce bezpieczeństwa w kierunku twardego realizmu strategicznego. Region Indo-Pacyfiku został zdefiniowany jako centralny obszar rywalizacji mocarstw, a USA zaprezentowały się jako lider i gwarant pokoju w oparciu o odstraszenie, siłę militarną oraz sieć sojuszy. W dobie coraz bardziej wielobiegunowego świata, wystąpienie egemplifikację determinacji Stanów Zjednoczonych do utrzymania dotychczasowego porządku międzynarodowego.

**OŚRODEK SPRAW
AZJATYCKICH**
Uniwersytet Łódzki

RAPORTY OPINIE DORADZTWO

PIERWSZY W POLSCE UNIWERSYTECKI
THINK-TANK

DORADZTWO POLITYCZNE I BIZNESOWE

ZESPÓŁ Z PRAKTYKĄ W AZJI

www.osa.uni.lodz.pl

